

سرود سجدہ باران

نقد و بررسی عناصر داستان در
رمان دغل های بی سر

اقدس مهران پور

محمد تقی عزیزیان

سرشناسه: مهران پور، اقدس، ۱۳۵۲ - عنوان و نام پدیدآور: سرود سجده باران: نقد و بررسی
 رمان نخل های بی سر/ اقدس مهران پور، محمدتقی عزیزیان. مشخصات نشر: خرم آباد: نشر
 پراکنده، ۱۳۹۶. مشخصات ظاهری: ۶۸ص. ۲۱×۱۴/۵۰س.م. شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۶۱-۱۶-۰
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا یادداشت: کتابنامه. یادداشت: نمایه. عنوان دیگر: نقد و بررسی
 رمان نخل های بی سر. موضوع: فراست، قاسمعلی، ۱۳۳۸. نخل های بی سر -- نقد و
 تفسیر. موضوع: داستان های فارسی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد موضوع: -- Persian fiction
 -- تاریخ. نقد موضوع: History and criticism -- 20th century موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- داستان
 -- تاریخ. نقد موضوع: Fiction -- History and criticism -- Iran-Iraq War, 1980-1988 --
 شناسه افزودن: عزیزیان، محمدتقی، ۱۳۶۲ - شناسه افزوده: بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های
 دفاع مقدس اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس استان لرستان رده بندی کنگره:
 ۱۳۹۶ ۳۰۸۷ ۴/۸۱۵۹ - رده بندی دیویی: ۸۳/۶۳ شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۴۷۰۹۴

اداره کل استان لرستان

سرود سجده باران

پژوهش: اقدس مهران پور - محمدتقی عزیزیان

ناشر: پراکنده

طراح جلد: محمد علی

صفحه آرا: مهدی فراهانی

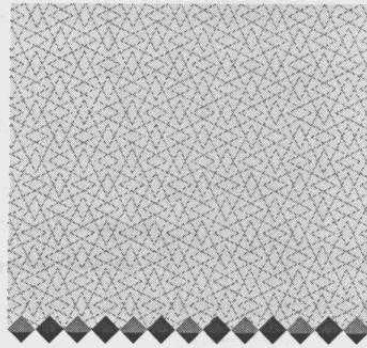
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۶۱-۱۶-۰

فهرست مطالب

۷	.....	نامه

فصل اول:

معرفی رمان و نویسنده نخل های بی سر

۱۳	.....	زندگی نامه و آثار «معلی راسخ»
۱۴	.....	آثار منتشر شده از او
۱۵	.....	خلاصه رمان نخل های بی سر
۱۷	.....	بررسی و تحلیل رمان نخل های بی سر

فصل دوم:

بررسی سبک رمان

۲۱	.....	طرح داستان
۲۴	.....	شخصیت های رمان
۲۶	.....	شخصیت پردازی
۲۹	.....	مکان
۳۲	.....	زمان
۳۵	.....	فضا
۳۸	.....	درونمایه
۴۰	.....	زاویه دید
۴۲	.....	لحن

فصل سوم:

دیدگاه نویسنده

۴۷	.....	تأثیر این دیدگاه ها در درونمایه ها
۵۰	.....	نگرش نویسنده در فضای داستان ها
۵۴	.....	تأثیر این دیدگاه ها در لحن و زبان داستان ها

۵۸	« تأثیر این دیدگاه‌ها در مکان و زمان داستان‌ها
۶۱	« تأثیر این دیدگاه‌ها در زاویه دید داستان‌ها
۶۳	فهرست منابع و مآخذ:
۶۶	مقالات
۶۷	پایان نامه‌ها

www.ketab.ir

«مقاله»

جنگ با همه خوب و بد خود واقعی است که بشر همیشه با آن روبه‌رو بوده است. حیات آدمی را این که حاکی همواره با جنگ و ستیز و دفاع و گریز همراه بوده است. تمدن‌ها را حاکم نرجسگ روییده، به بار نشسته و در نهایت افول کرده‌اند. قهرمانان ملت‌ها ثمره شربت زمان عادی در میدان جنگ و کارزار بوده‌اند. آثار هنری و ادبی درخشان ملت‌ها سبب دفاع یافتن و یورش ملتی بر ملت دیگر بوده است. البته نباید فراموش کرد که جنگ ناگهانی سبب افول یک تمدن، ریزش یک حکومت، به خواری کشیدن یک نژاد و بی‌هویت شدن یک ملت نیز بوده‌اند.

بارونیان در کتاب شخصیت پردازی در داستان کرمانشاه، دفاع مقدس از زبان بزرگان در تعریف جنگ چنین نقل می‌کند: «هراکلیتوس فیلسوف یونان باستان معتقد بود: «جنگ ریشه‌ی همه حوادث است. جنگ از برزخ انسان‌ها خدایان می‌سازد و از برخی دیگر بردگان و یا مردان آزاد». (بارونیان، ۱۳۸۷: ۴۲-۴۳)

سلیمانی در ادامه‌ی مبحث جنگ چنین توصیفات را ارائه کرده است: «جنگ میدان آزمون گوهر وجودی آدم‌هاست. در این میدان آدم‌ها به فراخور بارقه‌ی وجودی، تربیت خانوادگی و اجتماعی از خود عکس‌العمل نشان می‌دهند». (سلیمانی، ۱۳۸۰: ۱۱)

تاریخ سیاسی و اجتماعی ملت‌ها با ریزش و رویش حکومت‌ها، شروع،

تداوم و اتمام جنگ‌ها و به بار نشستن انقلاب‌ها شکل می‌گیرد، چنانکه مورخان تاریخ ملت‌ها را گاه بر حسب پس و پیش جنگ‌ها به تحریر درآورده‌اند.

هرچه هست نمی‌توان و نباید از پدیده‌هایی چون جنگ و دفاع به راحتی چشم پوشید. جنگ در یک مقطع تاریخی رخ می‌دهد اما ممکن است چندین نسل و چندین مقطع تاریخی را تحت تاثیر قرار دهد.

تسلیمی در کتاب گزاره‌هایی در ادبیات معاصر ایران معتقد است «که جنگ برای اقتدار و انحصار طلبی و نفوذ ایدئولوژی یک قوم بر اقوام دیگر و بر بدن به حاد و خدای واحد و جوامع واحد است (تسلیمی، ۱۳۸۸: ۳۰۷). «نتیجه جنگ نیز تنها در میدان کارزار یا پشت میز مذاکره روشن نمی‌شود. نتیجه‌ی جنگ را بان در همه‌ی ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی ملت‌ها جستجو کرد جنگ، می‌تواند اخلاق و رفتار اجتماعی مردم، اقتصاد یک کشور و فرهنگ یک ملت را دگرگون کند» (سلیمانی، ۱۳۸۰: ۱۱-۹).

یکی از مقوله‌هایی که بیشتر از دیگر ابعاد زندگی جوامع بشری از جنگ متأثر می‌شود، هنر و ادبیات ملت‌ها است. هنرمندان و به‌خصوص شاعران و نویسندگان هر ملت به دلیل حساسیت ویر و روایت بنی‌شان زودتر از دیگر اقشار جامعه، ابعاد جنگ و دامنه ویرانگری و خرابی یا تخریب‌های سازندگی شخصیت انسان‌ها را در می‌یابند و نشان می‌دهند؛ و البته، بار هنری آن‌ها ماندگار خواهد بود و آن ملت یا ملت‌های درگیر جنگ را با همه‌ی صدمات و ویرانی‌ها و شکست‌ها یا جانفشانی‌ها و افتخارات و پیروزی‌هایشان به آیندگان خواهند نمایاند و به سرمشق‌هایی گویا برای دیگران تبدیل خواهند کرد. چنان‌که عظیم‌ترین آثار ادبی و هنری نیز عمدتاً آثار حماسی هستند که جنگ‌های ملت‌ها را روایت می‌کنند.

...[سرود سجده باران]...

جنگ تحمیلی یا به تعبیری دفاع مقدس هشت ساله ملت ایران نیز پهنه‌ای گسترده، پرحادثه و مشحون از روایت‌ها و حوادث تلخ و شیرین است که خواه‌ناخواه تأثیر خود را بر ذهن و ذائقه شاعران و نویسندگان ایران بر جای نهاده و سبب خلق آثاری زیبا و ماندگار شده است.

در این پژوهش بر آنیم که آثار داستانی مربوط به جنگ را از نظر نگرش نویسنده آن نسبت به جنگ و تأثیر این دیدگاه بر زبان و دیگر عناصر داستانی را بررسی کنیم.

www.ketab.ir